

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

M. J. ANTONISSEN, Firma S. LIESTING
Opgericht 1842
Handel in FRANSCH COGNAC's, LIMONADE SIROPEN en BUITENLANDSCHE LIKEUREN.
Hoofdkantoor: WAGENSTRAAT 144a, Telef. H. 900

Filialen:
FRED. HENDRIKLAAN 87, hoek v. W. v. Dijkveldstr. Tel. Schev. 315
LAAN VAN NIEUW OOST-INDIË 61, Tel. H. 6305
PRINS HENDRIKSTRAAT, hoek v. Kinsbergenstr., Tel. H. 6204
PAUL KRUGERLAAN, hoek Steinlaan, Tel. H. 1660.

INHOUD: Oproeping. — 1816 - 19 Aug. - 1916. —
Suriname. — Van onzen Vertegenwoordiger in Suri-
name. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees
vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en
West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels. — Ingezonden.

OPROEPING.

Personen, genegen in het winter-seizoen
1916—1917 LEZINGEN of VOORDRACHTEN
te houden over INDISCHE ONDERWER-
PEN, worden uitgenoodigd hiervan mede-
deeling te doen aan den Secretaris der Vere-
eeniging „Oost en West”, Heulstraat
17, Den Haag, met bekendstelling van de
te behandelen onderwerpen.
Namens het Hoofdbestuur,
De Secretaris,
E. F. GROOSS.

1816 - 19 Augustus - 1916.

Heden, 19 Augustus 1916, is het 100 jaren geleden, dat
op het stadhuis te Batavia de Nederlandsche vlag weder
geheschen werd, nadat zij 5 jaren lang door de Engelsche
verdrongen was geweest. Het past ons met dankbaarheid
deze gebeurtenis te herdenken.
Toen in 1811, na een kortstondigen veldtocht, het Ne-
derlandsche leger op Java door het Engelsche landings-
leger onder generaal Gillespie was vernietigd en de gou-
verneur-generaal Janssens gevangen genomen, was het
met Holland's koloniaal bezit gedaan en waren al onze
koloniën door Engeland „in bewaring” genomen.
Engeland beoogde daarmede niet Nederland te beroo-
ven van zijn koloniale bezittingen, doch alleen aan Frank-
rijk een bolwerk in Oost-Azië te ontnemen. Dit werd o.a.
ook in de proclamatie bij de invoering van het Brit-
sche bestuur op Java en onderhoorigheden,
in Augustus 1811, nadrukkelijk gezegd.
Engeland heeft destijds woord gehouden. Nadat op
het Weener congres was besloten, dat Nederland met
België onder Willem van Oranje één staat zouden vor-
men, om een krachtig bolwerk tegen Frankrijk te kunnen
zijn, werden bij tractaat van 13 Augustus 1814 ook de ver-
overde Hollandsche koloniën teruggegeven, met uitzon-
dering van eenige vette hapjes, die Brittannië als een soort
commissieloon voor zich behield, n.l. de Kaap en Ceylon

onvoorwaardelijk, Demerary, Essequibo en Berbice tegen
een geldelijke vergoeding en de kust van Malabar in ruil
voor het eiland Banka.
Er is beweerd, dat niet alleen goede trouw tot de terug-
gave van den Oost-Indischen Archipel deed besluiten,
maar ook de vrees, dat deze bezittingen een financieelen
lastpost zouden worden. Hoe dit echter zij, tot die terug-
gave werd besloten, hoewel het nog geruimen tijd zou
duren voor het bestuur in werkelijkheid was overgedragen.
Toen de benoemde commissarissen-generaal, Mr. C.
Elout, Baron G. v. d. Capellen en schout bij nacht A.
Buyskes, wien een onbeperkte volmacht werd verstrekt
om het bestuur der koloniën op geheel nieuwen voet in
te richten, gereed waren om met de noodige troepen naar
Batavia te zeilen, ten einde het bestuur van de Engelschen
over te nemen, kwam plotseling de mare van Napoleon's
terugkeer van Elba dit beletten. De voor Java bestemde
troepen moesten tegen Napoleon worden gebruikt en
daarmede werd ook van het vertrek der commissarissen
voorloopig afgezien.
Eerst na de overwinning bij Waterloo, welke voor goed
een einde aan de Fransche nachtmerrie maakte, kon weder
aan onze koloniën worden gedacht en in October 1815
zeilde eindelijk het eskader uit ter overbrenging van bo-
vengenoemd driemanschap, dat den 19en April 1816 te
Batavia voet aan wal zette.
Met geveinsde verbazing werden zij door de Engelsche
bestuurders ontvangen; deze waren door hun regeering
niet officieel ingelicht en hielden zich van den domme;
niets was voor de ontvangst en de overgave voorbereid.
Wel was onze groote tegenstander, Sir Thomas Stam-
ford Raffles, die alle krachten had ingespannen om de
teruggave van Java te beletten, in Maart als luitenant-
gouverneur vervangen door John Fendall, doch deze toonde
evenmin haast om aan zijn kortstondig bewind een einde
te maken.
Eindelijk, na maanden van onverkwikkelijk gekibbel,
kwamen de officieele instructies van de Engelsche regeer-
ing en moest Fendall zwichtep. De 19e Augustus 1816
werd voor de overgave van het bestuur vastgesteld en op
dien dag maakte, onder het noodige ceremonieel, de En-
gelsche vlag weder plaats voor de Nederlandsche.
Een nieuw bestuur werd georganiseerd met Baron v. d.
Capellen, als eerste gouverneur-generaal.
Bij den terugblik op deze gebeurtenis, dringt zich de
vraag bij ons op: was deze bestuurswisseling in het belang
van de bevolking van Insulinde?
Het is niet mogelijk hierop een beslist antwoord te
geven. Zoo wij thans vergelijkingen maken met de om-
liggende koloniën, kunnen wij echter wel met eenige vol-

doening menig oordeel uit den vreemde aanhalen, dat Ne-
derland roemt als de beste koloniseerende mogendheid.
En dan komt tevens de vraag bij ons op — gesteld,
dat zulks met het oog op den bekenden landhonger der
andere mogendheden destijds mogelijk ware geweest —
of het volk van Insulinde er nu misschien beter aan toe
zou zijn, indien toen de oude Inlandsche rijken waren
hersteld?
Zij die op Java en Madoera het oor te luisteren
hebben gelegd naar de verhalen uit den volksmond, over
de tijden vóór dat ons bestuur er meer intensief werd
doorgevoerd — getuigende van de ergerlijke verdrukking
en de volkomen rechteloosheid, waaronder de kleine luiden
toenmaals zuchtten; zij die met eigen oogen de nameloze
ellende en groote armoede hebben gezien van het geheele
volk (uitgezonderd de z.g. a n a k r a d j a) in Inlandsche
rijken, waar onze troepen voor het eerst doordrongen, zul-
len daarop zonder aarzelen antwoorden met een hart-
grondig: neen!
Nederland moge in zijn koloniaal beheer wel eens mis-
getast hebben; de koloniën ook geëxploiteerd hebben ten
bate van het moederland in een tijd toen zulks de gang-
bare bestuurs-methode was bij alle koloniale volken, uit
eigen boezem werd daartegen later dikwijls geprotesteerd,
getuige o.m. het artikel van Mr. C. Th. van Deventer
„Onze Eereschuld aan Indië”, grootendeels is men daar-
van dan ook reeds lang terug gekomen.
Nederland's bestuur over dat groote Oostersche gebied
mag thans over het algemeen goed heeten; vele onder-
deelen er van worden in de omliggende koloniale rijken
tot voorbeeld genomen.
G.

Suriname.

Meermalen hebben wij het in dit weekblad gehad over
de „kweekjes” in Suriname, dat zijn de kinderen, die
worden uitbesteed door hunne ouders of andere familie-
leden. Reeds een kwart eeuw geleden vestigde het Departement van Onderwijs in Suriname de aandacht van het
bestuur op dit euvel. (Zie Koloniaal Verslag 1881, Bij-
lage H¹).
In den laatsten tijd heeft dit maatschappelijk verschijn-
sel de algemeene aandacht getrokken (zie „Koloniaal
Weekblad” van 17 Febr. 1916) en nu heeft onlangs de
Gouverneur bij de Koloniale Staten een ontwerp-verorde-
ning ingediend, die het mogelijk zal maken een onderzoek
in te stellen naar de opvoeding en verzorging dezer pleeg-
kinderen. Onder dagteekening van 11 Juli hebben de Kolo-
niale Staten over dit ontwerp voorloopig verslag uitge-
bracht. Het mag wel verwondering baren in het verslag
te lezen, dat de leden, die aan het voor-onderzoek deel-
namen, ten zeerste de noodzakelijkheid van een enquête
ten deze betwijfelen. „Mochten er al enkele gevallen voor-

Hoff. van H. M. de Koningin.

O. C. L. VOSVELD,

Opticiën - Instrumentmaker.

Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hoff. van H. M. de Kon.-Moeder

komen dat van de z.g.n. kweekjes veel en zelfs hard werk wordt geëischt, waardoor zij niet naar behooren de school kunnen bezoeken, in den regel hebben deze kinderen het bij de vreemden, bij wie zij verblijven, heel goed en dikwijls beter dan bij hunne ouders, van wie de meeste op de plantages en gronden in de districten gevestigd zijn en door een armoedig bestaan zelf niet in staat zijn voor het levensonderhoud en des te minder voor de opvoeding hunner kinderen te zorgen."

De veronderstelling, dat van een groot aantal dier pleegkinderen de verzorging te wenschen overliet, zou bij het bestuur ontstaan zijn „door de van de hand van enkele personen in den laatsten tijd verschenen dagbladartikelen, waarin deze beweringen geuit worden en waarin zelfs van niet minder dan van „Kinderslavernij" gesproken werd. Maar die beweringen waren, naar velen met beslistheid wisten, van groote overdrijving niet vrij te pleiten. En het werd betreurd, dat men zich niet had ontzien, den toestand van die kinderen met het groote woord van kinderslavernij te kwalificeren, omdat daarmee een geheel onverdiende beschuldiging de Surinaamsche bevolking wordt aangedaan. Immers is dit stelsel van kinderverzorging door vreemden juist een bewijs van het spreekwoordelijk geworden „Surinaamsche goed hart", aangezien in den regel deze verzorging plaats vindt uit naastenliefde."

Wij voor ons vreezen, dat de heeren hier aan het woord te veel generaliseren en dat de uitkomst van het onderzoek hun niet zal meevallen. Van hun standpunt moeten zij, dunkt ons, juist de enquête wenschen. Wij hopen dan ook, dat de verordening zal worden goedgekeurd, na ont-daan te zijn van alles wat voor de burgerij een vexatoir karakter mocht hebben. Vooral moet het onderzoek niet ingesteld worden door politiebeamten. Veel beter ware o.i. een commissie uit burgers samengesteld, waarin een ruime plaats kon worden ingeruimd aan vrouwelijke leden, liefst moeders.

* * *

Met April van dit jaar heeft het Departement van den Landbouw in Suriname, de uitgave aangevangen van een „Landbouwkundig tijdschrift", dat voorloopig driemaandelijks zal verschijnen. Het tijdschrift wendt zich niet tot een bepaalde klasse van landbouwers; dat zou in een kleine kolonie ook moeilijk gaan. Zoowel de klein-landbouwer als de plantageman moet er iets van zijn gading in vinden.

In het voorwoord van de redactie lezen wij: „Zooveel mogelijk zal er naar worden gestreefd om onderwerpen te behandelen uit het heele gebied van den landbouw. Voor vee-teelt en zuivelbereiding zal nu en dan even goed een plaats ingeruimd worden als voor de cultuur van stapel-producten en producten van den kleinen landbouw. Bemesting en voederleer komen even goed ter sprake als kippenfokkerij en handelsvraagstukken."

Het moeilijkst zullen, dunkt ons, de kleine landbouwers door het tijdschrift te bereiken zijn. De Britsch-Indiërs en Javanen, die de meerderheid van deze bevolkingsgroep vormen, lezen geen Hollandsch. En ook voor de creolen onder de kleine landbouwers zal het uiterst moeilijk zijn den juiste toon te treffen. Zoo vragen wij ons af voor wie het artikel „Bemesting van rijstvelden" bestemd is. De groote landbouw houdt zich niet op met rijstcultuur; de verbouwers zijn hoofdzakelijk Britsch-Indiërs en Javanen. En het is zeer de vraag of de creolen-landbouwers het artikel kunnen volgen, hoezeer ook de schrijver getracht heeft eenvoudig en duidelijk te zijn.

In het eerste nummer behandelt de heer Huizinga, Directeur van den Landbouw, het twee kaarten-systeem, dat is, het verbouwen van twee cultuurgewassen op dezelfde plantage. De heer Huizinga komt tot de conclusie, dat dit systeem niet is af te keuren, een andere meening dus dan die van den heer van Hasselt, welke wij onlangs hier besproken, en die van den heer Sibinga Mulder. Ook Dr. Cramer, de vroegere Directeur van den Landbouw in Suriname, was voor dit stelsel. Het is opmerkelijk, dat deskundigen, die lang in de kolonie geweest zijn, de zaak anders inzien dan die er even komen kijken.

Het groot-kapitaal, zeggen deze, houdt niet van het twee-kaarten-stelsel. Wat belet het groot-kapitaal in Suriname reuzen-ondernemingen te beginnen met één gewas?

Van onzen vertegenwoordiger in Suriname.

Paramaribo, 11 Juli 1916.

Zonderling, in het moederland, waar men zoo jaren gezucht heeft onder den schoolstrijd, wordt het den onlangs overleden Dr. Bos als een zijner grootste verdiensten toegerekend, dat hij in de Bevredigingscommissie zooveel gedaan heeft, om den schoolvrede mogelijk te maken. Daar is men er dus dankbaar voor, dat aan het heillooze splijtproces wellicht een einde komen kan hier, waar geen schoolstrijd is, heeft men dezer dagen getracht, dien in het leven te roepen. Het schijnt echter, dat voorloopig althans het gevaar voor het ontbranden van dien strijd bezworen is; gelukkig voor alle partijen mogen wij wel zeggen, want, in een betrekkelijk kleine maatschappij als de onze, zou het leed niet te overzien zijn geweest, als aan dat pogen geen paal en perk gesteld was. In de kolonie Curaçao kent men dien onzaligen schoolstrijd, kent men ook al de afgunst, al de personaliteiten, al de kleingeestigheid, die er aan verbonden zijn in eene maat-

schappij, waarin iedereen iedereen kent; waar men voortdurend met elkaar in aanraking komt, waar men elkander niet uit den weg kan blijven.

De zaak, waar het hier om ging was deze: In een brief aan „Een School met den Bijbel" had de heer J. J. Leijts, Directeur van het Landbouwonderwijs alhier, opgewekt tot het zenden van gelden ten behoeve van het Bijzonder (Protestantsch) onderwijs, o.a. omdat de strijd tegen het Openbaar en het Katholiek onderwijs ontzettend zwaar werd. Deze brief, overgenomen in een orgaan der Mor. Broedergemeente „Uit de Heidenwereld" werd hier bekend. Daarbij kwam dat de Heer L. zich ook eenigszins strijdvlustig schijnt te hebben uitgelaten in eene bijeenkomst van onderwijzers aan de Hernhutter scholen. Deze feiten en nog enkele andere, brachten de tegenstanders in het geweer. Door een artikel „Een dreigend gevaar", waarschuwde de heer E. B. J. Luitink in het „Onderwijs" tegen het ontketenen van den heilloozen schoolstrijd, waarbij „Op den Uitkijk" met een artikel „Te weer" zich aansloot. Naar aanleiding hiervan werd door het Comité „Volksbelang" eene meeting in een der kino theaters belegd, waar de Heer Leijts, die intusschen voor de Staten gecandidateerd was, als spreker optrad. Hier werden de scherpe kanten een weinig minder snijdend gemaakt, kwam in plaats van „strijd" concurrentie en een verzoenend woord van de zijde der Mor. Broedergemeente in „Het Onderwijs" verschenen zal wel het zijne er toe bijdragen olie op de golven te gieten en te doen zien, dat deze althans geen strijd wenscht.

Ook de bevolking, de ontwikkelde althans, wil deze blijkbaar niet. De kort na deze meeting plaats hebbende verkiezing bracht den heer Leijts de nederlaag, wel met een gering aantal stemmen, maar ook dit toont, dunkt ons, dat men hier geen strijd, ook geen politieke wenscht. Moge deze ook verre van ons blijven en moge men hier in gedachten houden de woorden, dezer dagen door Sir Edward Grey gesproken: „Unless mankind learns from this war, to avoid war, the struggle will have been in vain."

K.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inl. rechten op den grond. Soerakarta is een bij uitstek Javaansche stad, welke flink vooruitgaat, hetgeen te zien is aan de vele groote gebouwen, die er als uit den grond verrijzen. Van wie zijn die gebouwen? Van vreemdelingen! Wij, Inlanders, moeten ons vergenoegen met er naar te kijken; wij, Inlanders, moeten tevreden zijn als wij wonen in afgelegen kampongs, de beter gelegen terreinen over laten aan anderen. Als wij dit alles overdenken, dan worden wij verdrietig over het feit, dat wij Inlanders zoo arm zijn geworden, dat wij geen eigenaren kunnen blijven van den grond. Naar ons gevoelen moeten wij daarover echter maar niet te veel denken, want het heeft geen nut, teveel te blijven vasthouden aan verloren rechten; zij komen daarmee toch niet terug; integendeel, de kans bestaat, dat wij alle kracht verliezen door het besef krachteloos te zijn. Eén raad zij mij geoorloofd te geven aan mijn broeders, de Inlanders: dat zij vasthoudend blijven wat betreft hun rechten op den grond, daar wij anders hoe langer hoe armer worden. In „Modjopait" no. 44, d.d. 25 December 1915 heeft schrijver dezes, onder den naam van Djodjopana'tas, een stuk geplaatst over onze rechten op den grond, waarop wij gierig moeten zijn, aangezien ons belang er zoozeer mede gemoeid is. In de stad Solo werden de diverse ambtenaren en beamten in rep en roer gebracht door het bericht, dat de Gouverneur-Generaal (Idenburg) daar zoude komen en ieder wilde maken, dat hij zich onderscheidde in den oogen van den Landvoogd. De voorbereidingen van de stad werden opgedragen aan de heeren J. B. G. Rademaker en Raden Ngabei Kartowadono, die in de eerste plaats te zorgen hadden, dat de Inlanders niet in moeilijkheden geraakten dan wel de orde verstoorden. Maar of zij hun doel bereikten, dat valt nog niet heelemaal te beamen, want hun atoeran (regeling) belemmert den vooruitgang van de Inlanders. Hing alles af van de heeren Rademaker en Kartowadono, dan zouden onze rechten op den grond waarlijk in het gedrang komen. Wie zegt echter, dat later 10 of meer leden van de Tweede Kamer zullen zeggen: „die heeren Rademaker en Kartowadono hebben gelijk, hun inzichten zijn die van velen van het volk. De Inlanders zullen het vrij wat gemakkelijker hebben in hun leven. Met het intrekken van Staatsblad 1891 no. 201 (ons recht op den grond) zullen zij satengah idoe p (half leven), terwijl Java dan niet alleen in naam, maar ook inderdaad het eigendom zal zijn van de kapitalisten, die zoo dik zullen worden als Boeto Idjo, terwijl de Javanen zoo arm zullen worden als Job, slaven van de vreemdelingen. Hoe verachtelijk zullen de Javanen zijn, als het ooit zoo ver komt! Wat zijn bovengenoemde twee heeren toch man is (lief, zoet). Voor zich zelf zoeken zij de grootste oentoe ng (voordeel), ten koste van de Javanen, die moeten worden boentoe ng (letterlijk verminkt, er kaal van af komen). Wanneer zulks inderdaad in hun bedoeling ligt, dan volgen zij wellicht het advies van Koning Panindes (van tines, al wat dient om iets door drukking te verbrijzelen), die er op uit is, om ons er in te laten loopen. Maar..... wat God verhoede!... wanneer er honderd leden van de Tweede Kamer het eens zijn met de heeren Rademaker en Kartowadono, dan zal men noodgedwongen het staatsblad 1891 no. 201 moeten intrekken. Wij moeten maar op God vertrouwen en a bis

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage

Effecten - Coupons - Beleening

Prolongatie - Deposito - Cheques

Safe-Inrichting

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAAT 11
SPECIALITEIT IN:
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
* STEMPELINRICHTING *

C. J. WEGENAAR

ARTS.

Inwendige en Tropische Ziekten.

Spreekuur 1—2 uur 's nam.

Verhulststraat 47. :: Den Haag

TELEFOON 205.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

Middelbare School v. Handel en Administratie

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarige cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eene beslist behoefte te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSMA.

Kledingmagazijnen P. VAN DEN BRUL

AMSTERDAM

DEN HAAG

GRONINGEN

HOORN

LEEUWARDEN

HILVERSUM.

ONZE GEMAAKTE

HEEREN-, JONGEHEEREN-
en KINDERKLEEDING

is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Eleganten Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING

Kleedermakerij van den eersten rang

perkara (de zaak verder laten rusten). Leiders van ons volk, geeft ons goeden raad, opdat wij geen afstand doen van onze rechten op den grond, want zulks zou groote gevaren met zich brengen. Leiders van het volk! denkt aan uwe broeders de tanis, die den grond bearbeiden, en daartuit véél meer halen, dan wat men halen kan uit de coöperatieve winkels. (Zou men — zoo vraagt Tjiptomangoenkoesoemo — de coöperatieve werkwijze niet in de dessa, bij den tani (landman), kunnen introduceeren? De oogst zou daardoor veel meer dan tot heden het geval is, ten goede komen aan den landman). Gij moet met al de kracht die in u zit, met ijzere vuist verdedigen ons recht op den grond, want daar hangt ons wel en wee van af. (Djojopanatas in de Voorpost.)

Amboneesch onderwijs. Van het onderwijs op de Oelassers (Ambon) beweert de Persekoetoean, dat het niet voldoet aan de sociale behoeften der bevolking, die mede als een gevolg daarvan opziet tegen handarbeid. Desniettenstaande constateert het blad, dat dit onderwijs goede resultaten heeft afgeworpen. Gemiddeld 60 pct. der leerlingen verlaat de scholen met een certificaat van „goed volbrachten leertijd”. Het blad acht 't evenwel noodig, dat het onderwijs in het Nederlandsch wordt uitgebreid, dat er een landbouw- en handelsschool bij worde opgericht. De hooge kosten moeten daarentegen verminderd worden, dan wel de tweede klas scholen aan de Zending overgedragen. De Eere-Voorzitter van het Ambonisch Studiefonds, de heer Tehupeiry, verklaart in een aanteekening op bovenbedoeld artikel in de Persekoetoean 't niet eens te zijn met den schrijver. Ook de visscher en de sagoklopper hebben recht op algemeen ontwikkelend onderwijs, meent hij. Aan dit onderwijs hebben de Amboneesche soldaat en anderen hun goeden naam in den vreemde te danken. De zendingsonderwijzers worden niet zoo goed betaald, zij genoten ook een minder goede opleiding. Bij overdracht der scholen aan de zending, zal van zelf het peil van het onderwijs verlaagd worden. De kosten van het onderwijs moeten niet in vergelijking gebracht worden met hetgeen een bepaalde streek aan de schatkist offert. Zoo zou Bangka, dat jaarlijks 25 miljoen zuivere winst oplevert, meer dan éne hoogeschool moeten hebben. De onderwijsinrichtingen in Ambon voldoen aan een behoefte van de geheele Indische maatschappij. Zij moeten daarom niet in waarde achteruitgaan. Steeds vooruit, zij de leus!

De Inl. Vorsten der Buitenbezittingen. De Pamitran klaagt er over, dat deze over 't algemeen geduldig aanzien, dat hun onderdanen door de vreemdelingen uitgezogen en uitgeperst worden, dientengevolge in de diepste ellende verkeerden. Niet één is er, die zich er om bekommert of de hand uitsteekt om dit te verhelpen. Vele uitgestrekte klappertuinen in West Borneo aan Inlanders toebehorende, zijn in pand gegeven aan Chinezen tegen buitensporig hooge renten en onder beding, dat de klappers tegen lage prijzen geleverd moeten worden. Er is naar het oordeel van den schrijver geen beter middel om ten deze de Inlandsche bevolking tegemoet te komen, dan de oprichting van een Landschapscredietbank, zooals in Atjeh.

De toestand in Mekka. In hetzelfde blad geven eenige uit Mekka teruggekeerde hadjis een verhaal van de toestanden aldaar. Aanvankelijk was er een groot tekort aan levensmiddelen. Sedert hebben echter ruime aanvoren plaats gehad, en zijn de prijzen weer tot een normaal cijfer gedaald. De geldzendingen uit Indië zijn evenwel opgehouden, zoodat in de Indische kolonie groote armoede heerscht. Vele lieden hebben haast geen kleeren aan het lijf. Hun boeken en slaapmatjes hebben zij moeten verkoopen, alles tegen plm. 1/5 van de waarde. Ook de pelgrimleiders hebben hunne spijtsuitdeelingen gestaakt. Thans vertoeven nog plm. 6000 vreemdelingen in Mekka, waaronder 1000 uit N.-I.

Opstootjes in Blitar. Bovengenoemd blad geeft ook eenige bijzonderheden aangaande een opstootje, dat in Blitar heeft plaats gehad. In een zekere dessa brak daar de bevolking de dessaloemboeng open; de inhoud werd onder elkaar verdeeld. Als reden tot deze daad voerde zij aan, dat zij reeds zes maanden lang tevergeefs verzocht had zelf het beheer te mogen voeren, met 't oog op het bestaande gebrekkige toezicht en de herhaaldelijk geconstateerde tekorten. De regent en controleur gingen terstond naar deze dessa toe. Vijf van de belhamels, welke bleken Sarikat Islamers te zijn, werden opgevat, maar terstond verzamelden zich drie honderd Inlanders, die naar de distrikthoofdplaats gingen en daar de invrijheidsstelling van de vijf bovenbedoelde personen eischten. Zij werden naar den regent verwezen; maar reeds had de menigte zich tot een 2000 tal opgehoopt, die toen naar den regent gingen. De Voorzitter van de S. I. verzond een telegram aan den Adviseur voor Inlandsche zaken met het bericht, dat de bevolking van bedoelde dessa's, voor 't grootste gedeelte uit leden van de S. I. bestaande, in opstand was gekomen, om recht en bescherming had gevraagd tegen de willekeur van het dessaloemboengwezen, dat de dessalieden zes maanden lang aan de praat had gehouden. Het bestuur van de S. I. kon de woede van het volk niet langer in bedwang houden, en vreesde voor ernstige ongeregeldeheden en rustverstoring, indien niet spoedig recht gedaan werd.

De Koffie-cultuur. De Tjaja Sumatra vergelijkt den tegenwoordigen toestand van de koffiecultuur in een bepaald distrikt van de Padangsche bovenlanden met dien van vroeger: Voorheen genoot het Gouvernement daarvan

ettelijke tienduizenden guldens en de hoofden trokken duizenden aan procenten. De verplichte koffiecultuur werd afgeschaft en de tuinen werden verwaarloosd, brachten niets meer op. Thans zijn de hoofden met de bevolking in overleg getreden om de tuinen opnieuw, zooals vroeger, in onderhoud te nemen; en hoopt, als toen, de voordeelen er van te trekken.

Vergelijkingen. Naar aanleiding van het bericht, dat Dr. Rinkes met een regeeringsopdracht naar Cairo vertrokken is, om zich op de hoogte te stellen van de verschillende stroomingen in de Mohammedaansche wereld, spreekt de redactie van de Oetoesan Hindia de hoop uit, dat dit onderzoek op eerlijke wijze zal plaats hebben. En afgaande op den omgang, dien de redactie twee en een half jaar lang met Dr. Rinkes gehad heeft, kan zij stellig verzekeren, dat deze niet het voorbeeld van Dr. Snouck Hurgronje zal volgen.

In hetzelfde blad is een klacht opgenomen van een pandhuisbeambte, dat in een zeker pandhuis in Modjokarto in strijd met de voorschriften op Zondag 2 April dienst gehouden werd. Om tegenover het publiek hiervan geen bekendheid te geven, werd als datum op dien dag 3 April geschreven. Zoo iets moest een Inlander eens doen! roept het blad uit.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Landgerechten. De Perniagan beweert, dat de Inl. met deze instelling van den regen in den drup gevallen is. Hoe waren wij niet verheugd, alzo de schrijver, dat de rechtspraak van naar eigen inzicht en eenvoudig op overtuiging handelende bestuursambtenaren vervangen zou worden door die van werkelijke rechtsgeleerden. En nu, vonnissen kunnen aangehaald worden, waarbij de politierol van vroeger zeer zeker rechtvaardiger geoordeeld zou hebben. Deze verzuchting werd geslaakt naar aanleiding van 'n geval, in de Pewarta Soerabaja vermeld. De redactie wijst er verder op, dat 't vreemd is, dat van de vonnissen van den landrechter geen hooger beroep is toegelaten. In bedoeld geval, waarin de veroordeelde zich van geen schuld bewust was, verzocht hij in een request aan den Gouverneur-Generaal om recht, uitdrukkelijk daarbij verklarende, dat, indien in dit verzoek niet wordt getreden, hij bereid was de boete te betalen, en het niet zijn bedoeling was om gratie te vragen, waar van schuld geen sprake was. De redactie hoopt, dat het den landrechter duidelijk gemaakt mag worden, dat zijn rechtspraak niet gelijk is aan een expresse trein, die vertraging ondervindt.

Zedelijkheidswetten. De afschaffing van de verplichte inspectie van prostituees heeft volgens hetzelfde blad te Batavia het aantal lijdens aan geslachtsziekten doen toenemen, ten bewijze waarvan o. m. kan dienen het toegenomen debiet van geneesmiddelen daartegen, welke in de praktijk bleken toch niet te helpen. In Malang is volgens de Djawa Tengah het aantal prostituees ook toegenomen. Zij storen zich niet aan de plaatselijke verordeningen. Overdag en 's nachts zwieren zij rond op de openbare wegen om de levende waar als 't ware aan de mannen aan te bieden. Toch hebben de meesten harer een hard en deerniswaardig bestaan. Geen wonder, dat zoo veel mannen ook onder de witneuzen door haar aan de haak geslagen worden. De politie te Malang stoort zich niet aan de handhaving van de zedelijkheidswet. Is 't omdat de meeste politieambten onontwikkelde menschen zijn? Tevoren grassnijder, nu politiemann, zoo loopen er verscheidenen onder. Hoe kunnen zij op de hoogte van hunne verplichtingen zijn?

Een ongelukkige. Een vrouwelijke kontraktkoeli sprong volgens de Perniagan, te Tandjong Priok over boord, om een einde aan haar leven te maken. Niet één van de vierhonderd lotgenooten stak een hand uit om te helpen of deed moeite de stuurlieden te waarschuwen. Gelukkig, dat de tweede officier de vrouw te zien kreeg, nadat zij een paar minuten reeds in het water gelegen had. Niettegenstaande het gevaar van de vele haaien, die zich daar bevinden, sprong hij in zee en mocht 't hem gelukken de vrouw te redden.

Japan-brani. Duitsland en Oostenrijk — alzo het zelfde blad — zullen wel niet durven „met Japan te spelen”, nadat de Japansche minister van Buitenlandsche zaken in den Senaat de verklaring heeft afgelegd, dat hij aan de beide Rijken te kennen had gegeven, dat, indien nog ééns een Japansch schip door een duikboot werd getorpedeerd, alle Duitschers en Oostenrijkers, die nu nog vrij rond liepen (in Japan) zouden worden opgevat en gevangen genomen en dan zouden evenveel er van doodgeschoten worden, als er Japanners door zoo'n aanval het leven mochten verliezen.

Houtdieven. Volgens de Bintang Soerabaja is thans het boschwezen in Rembang banger voor de houtdieven dan voor tijgers. Zij toch zijn steeds met een knuppel gewapend om daarmee een slag op het hoofd te geven van degenen, die hen willen opvatten. En van de bewusteloosheid van de verslagenen profiteeren zij, om zich uit de voeten te maken.

Een oordeel. De Inlandsche pers — alzo de Tjaja Timor — heeft een groot lawaai gemaakt over de kritiek van mr. Van Haastert ten aanzien van de karaktergebreken van den Javaan, maar feitelijk had hij gelijk, en kon men zich slechts beleedigd achten door de wijze van inkleeding, welke niets had van een vriendschappelijke vermaning. De Javaansche redacteur van dit blad

Aangenaam thuis

aangeboden in besch. gezin aan schoolgaand meisje of jongen, toezicht studie (onderwijzeres). Cond. f 650.- p. j.

Br. onder No. 433 aan den Boekhandel van B. DE GRAAF AZN te NIJMEGEN.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS”

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galileistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenen. Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid. Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m. Directie: W. H. BIK. J. VAANDRAGER.

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737.

Code 5th Edition A. B. C.

Instituut ROELIJN

Jan v. Riebeeckstraat 88 - 's-Gravenhage

Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.

Machineschrijven

Stenografie

Talen

Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.

.GRATIS VERKRIJGBAAR

SEMI EMAILLE FOTO'S

op Broche, Dasspelden, Manchetknoopen en Aanhangers, NAAR ELK PORTRET, bestelt U het best bij:

A. M. A. SUSAN

Regentesselaan 108 - Telefoon Haag 6757
Boekhorststraat 14 - Telefoon Haag 3305

BROCHE vanaf 70 cent.

Laat Uwe woning Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau

v.h. W. HAAXMAN & Co.,

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.

NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.

ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

Adverteeren doet verkoopen.

is in deze zijne opinie versterkt na de ondervinding, die het comité tot steun van de noodlijdende Inlanders te Malang heeft opgedaan. De meeste gelden kwamen van de Chinezen, die steeds beschuldigd worden „uitzuigers“ van den Inlander te zijn. Ook de conservatieve en hormatielievende regent gaf een groot bedrag, maar andere invloedrijke Inlanders, die steeds den mond vol hebben van emancipatie en liefde voor het volk, en van afkeer van hormat, die gaven niets. In werkelijkheid is dus de Javaan onbetrouwbaar en geveinsd van aard. Deze redacteur gaf tevens een verklaring, waarom hij zijn ontslag had genomen als lid van de S. I. Men had 't hem kwalijk genomen, dat hij als lid in genoemd comité w a j a n g o r a n g voorstellingen had georganiseerd, wat in strijd met de leer van den Islam werd geacht. Zekerlijk — zoo schrijft hij — wil ik zijn en blijven een Mohammedaan en de Mohamedaansche zedeleeer volgen; maar desniettemin blijf ik toch Javaan en wil geen Arabier worden. Daarom wilde ik, in ruil voor de Arabische tamboerijns, geen afstand doen van de Javaansche gamelan en het Javaansche tandakken en wil mitsdien niet langer achter de bestuurstafel van de S. I. zitten, waar deze slechts een vereeniging van Mohamedanen wensch te zijn.

Een Duitsch Telegram. De Tjaja Sumatra maakt melding van een telegram, uit Duitsche bron, dat Enver Pasha te Jeruzalem met alle eerbewijzen ontvangen werd. In de Christenkerk werden de klokken geluid, zooals anders alleen op groote feestdagen geschiedt en gebeden werden uitgesproken voor den Sultan van Turkije, en voor de zegepraal van het recht.

Van Vreemde Koloniën.

Afstand van Deensche koloniën en Nederland's taak.

Wat ons door Reuter als een voldongen feit werd geseind, blijkt een voorbarige onbescheidenheid te zijn geweest. Op 't oogenblik dat wij dit schrijven, is de afstand van de West-Indische eilanden St. Thomas, St. Jan en St. Croix aan de Vereenigde Staten van Noord-Amerika nog geen daadzaak geworden. Wel zijn de onderhandelingen in zoodanig stadium, dat de volksvertegenwoordiging het door de diplomatie gereed gemaakt verdrag in behandeling heeft. De wensch van de Deensche regeering is geweest, den inhoud geheim te houden, totdat de beslissing zou zijn gevallen, maar in Amerika schijnt men het geheim niet te hebben kunnen bewaren. Die geheimhouding werd gewensch om de bewoners der eilanden zelf, die men buiten het geding wilde houden, en die, voor het geval de zaak haar beslag niet kreeg, ook niet behoefde te weten, dat het moederland hen voor een zilverling had willen afstaan. Maar ook werd 't geheim noodig geacht, omdat bekend was, dat Duitschland een begeerlijken blik op die koloniën geslagen had en men de bemoeienis van die zijde hoopte terug te brengen tot een visschen achter het net.

Intusschen is de inhoud van 't verdrag, althans in hoofd-trekken, bekend geworden, en heeft de Deensche volksvertegenwoordiging het nu dan ook maar in 't openbaar in behandeling genomen. Het wil ons voorkomen, dat hetgeen daarbij door de regeering uitgesproken is, of voor verplichte geheimhouding aangestipt werd, voor Nederland, als koloniale mogendheid in het Antillen-gebied, van zoo groot belang is, dat daardoor voor onze diplomatie een opdracht wordt aangewezen, waarbij de Nederlandsche regeering daadlijk een gedragslijn zal moeten aannemen. Uit de Deensche ondervinding blijkt, dat wie zelf den wil en den moed niet heeft op te richten, zich te voegen zal hebben naar een door den sterkeren aan te wijzen richting.

Afgescheiden van 't Reutertelegram en van den invloed, die dit kan hebben gehad op de wijze van behandelen, is het verloop der zaak in Denemarken nu aldus. In een op 4 Augustus gehouden geheime zitting van den Rijksdag deelde de minister van Buitenlandsche Zaken Scavenius mee, dat de Ver. St. het voorstel hebben gedaan, om door een verdrag de D. Kleine Antillen aan N.-A. af te staan. De D. gezant te Washington zou dan door den Raad van Staten gemachtigd worden het verdrag te onderteekenen. Gelijkijdig zouden de V. S. de verklaring afleggen, dat zij geen bezwaar hebben, dat D. zijn politieke- en handels-rechten in de Deensche koloniën op Groenland over geheel Groenland zal uitstreken. De V. St. zouden bovendien een vergoeding van 25 miljoen dollar in goud aan D. betalen. Nieuw is de kwestie niet, want de voorgestelde regeling komt overeen met het ontwerp, dat reeds in 1902 werd opgemaakt. Nadat in deze geheime zitting de gronden van 't voorstel nog waren aangegeven en de D. regeering getoond had daarmede in te stemmen, en de pers in staat was gesteld het geheim aan de openbare opinie toe te vertrouwen, werd den 10en Augustus over het wetsontwerp in de Folkething beraadslaagd.

De minister van Buitenlandsche zaken verklaarde, dat het voortdurend bezit der ver weg gelegen eilanden een gevaar voor den D. staat kan beteekenen om in internationale verwickelingen te geraken en dat deze overweging den doorslag gegeven heeft.

Terwijl hier de regeeringspartij, de radikalen en socialisten het wetsontwerp verdedigden, werd van links oppositie gevoerd, die voornamelijk in den leider Christensen haar woordvoerder vond. Deze geloofde niet in 't gevaar voor internationale verwickeling, de groote mogendheid, die zich door dwang in 't bezit zou willen stellen, zou haar goeden naam zelf te na komen. Hij kwam ook op tegen de afdoening als 't ware bij verrassing, en wilde haar tot na den oorlog uitstellen. Deze opmerkingen zijn van minder gewicht dan 't antwoord dat zij uitlokten van den minister van financiën. Volgens hem heeft noch de binnenlandsche toestand van de eilanden, noch het economisch voordeel den doorslag gegeven; hij herhaalde dat de internationale overwegingen voor de regeering het vraagstuk beheerschen. In 1913 werd ook een aanbod aan Denemarken gedaan. Dit werd afgewezen, daar D. zonder dwingende reden de Deensche vlag niet wilde strijken. Deze opvatting is die, welke wij een paar weken geleden hier verdedigden, toen wij de kwestie bespraken. In hetgeen de minister daarna ten beste gaf, ligt het kwaad, waarop wij boven doelden. De oppositie heeft gemakkelijk praten, omdat de regeering de gewichtigste redenen niet kan mededeelen. Wat zou men echter doen wanneer bijv. de Ver. St. bezit van de eilanden zouden nemen?

De volksvertegenwoordiging moet dus beslissen over een zaak, terwijl de gewichtigste redenen niet kunnen worden medegedeeld. Half wordt dan te verstaan gegeven, dat de Ver. St. er over gedacht schijnen te hebben of nog denken de eilanden eenvoudig in te palmen, als zij niet verkocht worden. Het b.v. laat ook ruimte, dat een dergelijke aanmaning tot vrijwilligen afstand van een andere mogendheid kan zijn uitgegaan. Misschien wordt dan wel gedacht: beter vrijwillig, tegen schadeloosstelling aan de V. St., dan onvrijwillig en machteloos aan een andere mogendheid, die men 't nog minder gaarne gunt.

De minister stelde de vraag: Zou Denemarken aan de V. St. den oorlog moeten verklaren, of zich om hulp tot Europa wenden? De regeering acht zich verplicht aan de wenschen van den grooten staat toe te geven. Zij betreurt het dat de vlag ingehaald moet worden, maar voor de noodzakelijkheid moet men zwichten. Uitstel is onmogelijk. Mocht 't wetsontwerp verworpen worden, dan zou de beslissing aan een nieuwen Rijksdag worden overgelaten, maar 't uitstel kon ernstige gevolgen hebben — hetgeen de minister van buitenlandsche zaken nog kwam bevestigen — en de verantwoordelijkheid ervoor moet dan op den tegenwoordigen Rijksdag komen.

Dat is het mes op de keel-politiek. Denemarken verklaart de koloniën liever niet af te staan; maar als 't dien afstand niet vrijwillig doet, ziet 't toch geen kans om ze te behouden, want een sterkere mogendheid heeft haar verlangen, om de 3 eilandjes bij Portorico in haar bezit te krijgen, doen kennen, en nu weet de regeering geen middel om zich hiertegen te beschermen. Volgens het beschreven recht is dat toch een rooversdaad. Waar gaat de sterkere tegen de zwakkere zeggen, ik begeer een deel van je huis, je tuin, je land, verkoop 't mij, anders neem ik 't? En mag dit in de staatkunde van de 20ste eeuw dan wel?

Wij hadden nog eenige illusie, dat de concessie ten opzichte van Groenland, ook Deensch Amerika genaamd, gedaan, als een soort ruil zou gelden, hoewel niet heel duidelijk is wat met de concessie eigenlijk bedoeld is, maar die opvatting is voor zoover de berichten strekken, niet te berde gebracht. Het internationaal vraagstuk, de drang van den sterkeren, is de alles overwegende factor.

De naaste bureu van St. Thomas, St. Jan en St. Croix zijn Saba en St. Eustatius, de Nederlandsche kleine Antillen. Het Deensche vraagstuk van den dag, is dus een vraagstuk voor morgen voor Nederland, als 't niet reeds een geheim vraagstuk van den dag is. Onze regeering zal tot de meest geheime gegevens moeten trachten te verkrijgen, omtrent de wijze, waarop Denemarken drang is uitgeoefend en zij zal zich tijdig van de noodige waarborgen hebben te voorzien om niet tegen haar wensch tot afstand gedwongen te worden.

Het gevaar hiertoe dreigt niet speciaal en alleen van de zijde van N.-Amerika; onze buurman ten andere zijde is Engeland, en Duitschland wensch bij de Caribische Zee ook koloniën te krijgen. Maar juist in dezen factor kan de waarborg gevonden worden.

Mocht Nederland 't in 't belang van de koloniën zelf achten, dat deze onder ander bestuur overgaan, mochten de koloniën die opvatting dan zelf ook beamen, dan zou te overwegen zijn of de historische rechten zwaarder mogen wegen dan deze belangen, maar dat zou dan een edelmoedige handeling van 't moederland moeten worden, die geheel iets anders, die een tegenstelling zelfs is van het zwichten voor den wil van een vreemde mogendheid. Dan zou ook door Nederland te overwegen zijn, welke oplossing 't meest in 't belang der koloniën wordt geacht, en daarna en daarom die oplossing gezocht moeten worden. Wij bepleiten dien afstand niet, want de gegevens ontbreken ons, om dit vraagstuk te kunnen oplossen, maar waar wij Denemarken aan onze regeering ter bespiegeling voorhouden, meenen wij op de noodzakelijkheid te moeten wijzen, om 't vraagstuk daadlijk in studie te nemen, in zijn veelzijdigen omvang, en niet eenvoudig te wachten totdat men machteloos kan worden geplaatst voor een dan niet af te wijzen eis.

Onze regeering zal voor zich moeten vastleggen, wat zij als de goede richting beschouwt en dan, door maatregelen van eigen bestuur en z. n. van overleg met andere mogendheden, de toekomst van Saba en St. Eustatius in die richting sturen.

Tot zoover hadden wij onze opwelling geschreven naar aanleiding van de Deensch-Amerikaansche vriendschappelijke (!) onderhandelingen, toen de bladen ons nadere verslagen brachten over de bespreking in Kopenhagen en in Washington. Deze bevestigen dat het eenerzijds een weinig gewilde actie is, waarmede de Regeering eenigszins verlegen zit, en waarover zij daarom een volksreferendum wil aanvaren, terwijl de Amerikanen voorrekenen hoeveel per acre betaald wordt en daarmede meenen alles goed te maken. Maar ook zond de correspondent van de „Köln. Zeit.“ te Washington aan zijn blad een bericht, dat de Amerikaansche Regeering de Nederl. Regeering heeft gepolst of zij bereid zou zijn tot den verkoop van Curacao. Wel werd er bij gevoegd, dat de Nederl. gezant de juistheid van dit bericht ontkent, maar uit het gerucht, in dezen tijd weer opgekomen, spreekt al, dat onze gedachtengang bij andere ook is opgekomen. Waar wij alleen dachten aan de Nederl. eilandjes, die de naaste bureu zijn van de Deensche koloniën in kwestie, gaat de gevolgtrekking van anderen al verder, en strekt zich uit tot alle Nederlandsche bezittingen in West-Indië.

Een Regeering, die niet denkt: „na mij de zondvloed“, heeft hier een brandend vraagstuk te richten.

Van een andere Deensche kolonie.

Uit het volgende is ook leering te trekken, als 't waar is. In telegrammen uit Kristiania aan de Duitsche bladen wordt medegedeeld, wat „Dagbladet“, het Noorsche blad, schrijft over de maatregelen die Engeland in IJsland heeft genomen. Engeland heeft de regeering van IJsland genoopt te verbieden, dat er uit IJsland goederen worden verzonden met andere schepen dan die eerst een Engelsche toezichthaven aandoen. De kapiteins moeten tegenover den IJslandschen staat daartoe een eed afleggen. Op niet-nakoming van het gebod staat een boete, die tot 100.000 kronen kan stijgen, ten bate van Engeland. Verder is de uitvoer

BEËEDIGD EXPERT.
Inkoop van Oud-Indische Brillanten,
Paarlen, Juweelen, enz.
N. BLOM,
Nieuwe Heerengracht 25. Tel. Interc. 8320.
AMSTERDAM.

THE BERLITZ SCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DE GELUK ONDERWIJS IN
DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZ SCHOOL
OVER DE WAALSCHIE KERK
58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij
voorh. **L. LANGE.**
Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.
Lange Voorhout 86. 's-Gravenhage

Speciale verpakking voor de Tropen.
HOOGFIJNE LICHTBREMER SIGAREN
..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

A. KOGELS & ZOON
Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen
LINCOLN SHOES

Fantasie
Laarzen en
Schoenen.

Wekelijksche
verzending naar de
Tropen.

Vraagt onze volledige Catalogus.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,
Telefoon No. 3902.

NATIONALE

BOOMPJES 10 **Levensverzekering-Bank** ROTTERDAM

van visch, wol, huiden en vleesch verboden, behalve in zekere hoeveelheden naar Denemarken, als het in Denemarken blijft. Vervolgens is er een lijst opgemaakt van prijzen, waarvoor IJsland producten aan de entente moet leveren. Als Engeland van die waren afziet, mogen ze aan neutralen worden verkocht, mits goedgekeurd door Engeland. Schepen naar Amerika hoeven Engeland niet aan te doen.

„Dagbladet” noemt IJsland nu een volkomen Engelschen vazalstaat.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

Het Augustus-nummer opent met het eerste gedeelte eener beschouwing van den heer H. Kool over de wegen op het eiland Java en het verkeer daarop. — De heer R. J. Koppelaar besluit zijn artikel over bestuur en tinwinning op Banka. — Onder het opschrift „Malligheden” hekelt de heer G. L. Gonggrijp de omslachtige bepalingen „reisdeclaraties” geheeten. — Ook schrijft hij over regentsbenoemingen op Java en acht het verstandig om zooveel doenlijk een regent te doen opvolgen door een der zonen of nabestaanden. — De heer W. A. C. Whitlau geeft de Hollandsche vertaling van eene verhandeling over het nut van „bosch-reserves”, opgesteld in het Minangkabausch voor de bevolking van Sumatra's Westkust. — Een artikel van den heer J. Brinks handelt over de regentsbenoemingen op Java; deze schr. juicht het door de Indische regering uitgesproken beginsel toe om, althans in de praktische uitvoering, te breken met de erfelijke opvolging der Regenten (zooals deze is omschreven in art. 69 van het Ind. R. R.). — De heer S. Kalfi geeft, onder het opschrift „Het gedenkschrift van een ambtenaar-krijgsman”, bijzonderheden uit den ambtelijken loopbaan van H. G. Nahuys, die in het begin van de 19e eeuw een niet onbelangrijke rol op Java heeft gespeeld. — Verder bevat deze afl. de vaste rubrieken: Verscheidenheden, door H. D. — Kroniek, door Tertius. — Pers-overzicht door A. H. J. G. Walbeelm. — Vreemde Koloniën, door H. D. — Uit allerhande bron. — Bibliografie, door H.

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

De Juli-afl. van dit nieuwe maandschrift is wat tekst en vooral illustratie betreft, niet minder interessant dan de reeds verschenen nummers. Dr. Ph. S. van Ronkel schrijft over de moskeën, welke in Batavia worden aangetroffen. — De heer C. Spat geeft het eerste gedeelte eener verhandeling over animisme en praë-animisme. — Evenzoo Mr. J. G. Huyser over ornametkunst bij Indisch koperwerk. — Verder korte bijdragen over de Ganeça van Boro, door Dr. N. J. Krom. — Het vervaardigen van krissen (naar een Javaansch handschrift). — Boenga-petikan dari taman blanda-timoer (praatjes over Inlandsche poëzie), door Dr. A. A. Fokker. — De sirikaja, door Dr. A. H. Blauw.

Hindia Poetra.

Veel korte bijdragen vullen het Juli-Aug. Nr. Van enkele volgen hier de opschriften: Wahidin Soedirohoesoda (In memoriam), door Surya Ningrat. — Wismo Pranowo (Het huis, dat den blik verruimt), door Mr. J. H. Abandanon. — Verslag Utrechtsche vertegenwoordiging Koloniaal Onderwijs-Congres, enz. door R. M. A. Soerjo Poetra. — Een nieuwe verzenbundel van R. M. Noto Soeroto, door H. Middendorp. — Indië in de Nederlandsche Studentenwereld.

De Handel.

In het Juli-Nr. van dit maandschrift o.m. twee vervolgartikelen (beide met illustraties, nl. van den heer J. Kleijntjes over oorsprong en geschiedenis van tabak en van de heer J. Sibinga Mulder over de administratie eener suikeronderneming op Java.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 32: Dr. H. C. Prinsen Geerlig's, 8 Aug. 1891—1916 (met portret). — Jubilé Dr. H. C. Prinsen Geerlig's (met afb.). — Over enkele factoren in eventueel verband met de kwaliteit der thee, door Dr. J. J. B. Deuss, besproken door Dr. A. W. Nanninga. — Soekaboemische landbouwvereeniging. — Draadlooze verbinding met Indië. — De Handelsvereeniging te Medan (vervolg). — Een nieuwe vezelsoort op Cuba. — Economische boschproducten. — De productie van benzol in Amerika. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

No. 6 bevat het slot der bijdrage tot de kennis der boschgesteldheid van de residentie Oostkust van Sumatra, door P. van Zou. — Verder een artikel van P. J. Hommes: Enkele theoretische en praktische beschouwingen naar aanleiding van een bijna vijftigjarig beheer in het boschdistrict Keloe. — Overigens korte bijdragen, nl.: Waarom zijn de djatiboschen van de houtvesterijen Manggar, Talawa en Tanggoeng zoo gedevasteerd? — De door de Oost-Indische Compagnie betaalde exploitatieloonen voor de houtwerken, die de contingenten vormden. — Hoe men in 1860 over het aanleggen van djaticulturen dacht. Enz.

Raden Kamil over de waarde van het Nederlandsch in de Inlandsche maatschappij.

In de dezer dagen verschenen bundel praë-adviezen van het eerste koloniaal onderwijs-congres te houden te 's-Gravenhage van 28—30 Aug. a.s. (op welke belangrijke publicatie bijzonder de aandacht wordt gevestigd), zegt Raden Kamil, adj. inspecteur van het Inlandsche onderwijs te Semarang, zijne meening over de waarde van het Nederlandsch in de Inlandsche maatschappij.

Waar deze kwestie, vooral in den laatsten tijd, herhaaldelijk is besproken door Nederlandsche schrijvers, wier meeningen niet onbelangrijk uiteenloopen, is het interessant deze aangelegenheid nu te zien behandeld door een Javaan, die ten deze ten volle tot oordeelen bevoegd is.

Aan het betoog van R. Kamil is het navolgende ontleend: De kennis van het Hollandsch is van het hoogste belang om haar voor ons onberekenbaar nut. Ze brengt den Javaan tot hoogere ontwikkeling. Is de Inlander tot hoogere ontwikkeling gekomen, dan zal hij zich sterker gevoelen om den strijd om het bestaan aan te binden, die met den dag zwaarder wordt. Dan zal hij ook tot meer welvaart komen. Hij zal niet meer volstrekt de mindere zijn van elke vreemdeling, die zich hier gevestigd heeft of komt vestigen.

Een grondige kennis van het Nederlandsch zal niet van geringen invloed zijn op de ontwikkeling van onze eigen taal. Een Inlander, die het Nederlandsch onder de knie heeft,

moet verschillende werken op velerlei gebied gelezen hebben, is die taal geschreven. Hierdoor is zijn blik verruimd, en zijn verstand verscherpt. Hij zal in staat zijn de eigen taal zoo te kneden, dat deze een geschikt middel wordt tot uitdrukking van alle begrippen, zoo noodig in sierlijken vorm.

Een Europeaan, die tegenwoordig het Javaansch beoefent, vindt die taal zeer schoon, maar hij zal spoedig gewaar worden, dat die taal hem in den steek laat, zoodra hij zich daarvan bedienen moet om over een meer wetenschappelijk onderwerp te redeneeren. Een Europeaan bestudeert het Javaansch om de taal zelf of hoogstens om de Javaansche karaktereigenschappen en zeden en gewoonten te leeren kennen. Werken, in de landstaal geschreven, die waard zijn om gelezen te worden om den inhoud, zijn er weinig, en die weinige zijn van vreemden oorsprong. Boeken, door Javanen zelf geschreven, bevatten in den regel verhalen, fabels, enz., die alleen voor kinderen geschikt zijn en dezen soms nachtmerrie bezorgen. Een vreemdeling, die een Javaansch boek leest, wordt door den inhoud niet geboeid.

Het is mijn stellige overtuiging dat de Javaansche literatuur door de kennis van het Nederlandsch degelijker zal worden. De Javanen zullen door het lezen van Nederlandsche werken in hun eigen taal boeken kunnen schrijven, die waard zijn gelezen te worden, niet alleen om de taal, maar ook om den inhoud.

De kennis van het Nederlandsch is dus slechts een middel ter spoedige verkrijging van een hoogere ontwikkeling, die ons tot meer welvaart zal leiden.

Het valt ten zeerste te bejammern, dat nu en dan artikelen in de kranten voorkomen, die de meening verkondigen, dat het onderwijs voor Inlanders op den verkeerden weg is, omdat daarbij te veel aandacht aan het Nederlandsch en te weinig aan de Inlandsche talen wordt geschonken, en dat uit de artikelen duidelijk op te maken valt, dat het Inlandsch onderwijs ook voor de betere en hoogste standen specifiek Inlandsch moet zijn; voermiddel: de landstaal; onderwijzers: Javanen. In deze overgangperiode hebben wij op onze Hollandsch-Inlandsche scholen Europeesche onderwijzers hoog noodig, die veel voor onze kinderen voelen, daar zij zonder uitzondering beter ontwikkeld zijn dan de Inlandsche onderwijzers.

Waterkracht en electriciteit.

Bij het departement van gouvernementbedrijven bestaat, zooals bekend, sedert eenige jaren een afdeling electriciteitswezen, terwijl voorts tot den opnamedienst der Staatsspoorwegen een waterkrachtbureau behoort.

Beide onderdeelen van den dienst zijn werkzaam ter bevordering van de industriele ontwikkeling van Indië, een streven, dat nog meer bevorderd zal worden door vereeniging van beide dienstakten tot één organisatie. Die samenstelling is ook overigens rationeel te achten, omdat gebruik van de beschikbare waterkrachten den aanleg en de exploitatie van een sterkstroominstallatie vereischt, zoodat thans reeds electrotechnisch personeel verbonden is aan het waterkrachtbureau.

Het plan bestaat in het volgend jaar een dienst voor het waterkrachtbureau- en electriciteitswezen in het leven te roepen, die op krachtadige wijze werkzaam kan zijn, om de waterkrachten, waarover het land beschikt, te benutten, niet slechts voor de Staatsspoorwegen en andere gouvernementbedrijven, maar ook voor industriele ondernemingen.

Als chef van den dienst zal optreden een hoofdamtenaar (hoofdingenieur) op eene maandelijksche bezoldiging van f 1200. (Java-Bode.)

De Geur van Moeders Haarwring.

Deze nieuwe verzenbundel van Raden Mas Noto Soeroto, trekt evenzeer de aandacht als zijn „Melatiknoppen”. Zoo lezen wij reeds eene bespreking van G. Jonckbloet (in het Aug.-Nr. van „Studiën”), die met den tweeden bundel echter minder is ingenomen dan met den eersten. Deze criticus zegt bijv. „Geen gedichten in proza — het verrukkelijke genre, waarin de Javaansche edelman zich, naar getuigenis van Scharten, Borel, Querido, van Eeden en meer anderen, meester betoonde, bevat dit tweede boekje van zijne hand, doch enkel rhythmische-rijmende verzen. Europeesche uitdrukkingen, gelijk ik ze gaarne zou willen noemen, van een echt-Javaansch denkenden dichtergeest, en een echt-Javaansch voelend dichterhart. Een hybride, om het werkje met een enkel woord te specificeren.”

Hoe geheel anders klinken de woorden van H. Middendorp bij eene bespreking van „De geur van moeders haarwring”, in de jongste afl. van „Hindia Poetra”, als hij zegt: „In de Melatiknoppen was hier en daar nog een aarzelande schuchterheid op te merken, een onzekere tating, door sommigen, ten oprechte, gehouden voor een essentiël kenmerk van dit kunstenaarschap. De zachte en fijne voornaamheid, de klaarheid van gevoel, die de eerste verzen van Noto Soeroto reeds zoo aantrekkelijk maken, vindt men ook hier, en zelfs, nu de dichter tot een bewuster niveau van geestelijk-zijn is gestegen, vindt men die eigenschappen verinnigd en verdiept terug.”

1) Amsterdam, S. L. van Looy.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javassche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder: Hon en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië,

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING
Kapitaal en Reserven f 43.500.000.-
ROTTERDAM - AMSTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
Behandeling van alle Bankzaken.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

ZUSTER J. C. ARBOUS
Chir. Pédiacre.
SCHUIJTSTRAAT 21. SPREEKUR 2-4.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014
EERSTE HUIS
in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

HAAGSCHE VEILING MAATSCHAPPIJ
Directie: P. H. HOLMAN
BLEIJENBURG 3—3a - 'S-GRAVENHAGE

KUNST- EN INBOEDEL VERKOOPINGEN
TAXATIE.
Voor bijvoeging uit nalatenschappen en particulier bezit gelieve men zich te wenden tot:
P. H. HOLMAN
Tel. Haag 8921 BLEIJENBURG 3a

Kleermakerij UNICUM
Anna Paulownastraat 30a - DEN HAAG. - Tel. 4947

CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN
VERMAKEN
MODERNISEREEN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN
OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleding.
Bijz. geschoolde Uniformwerkers, te kl. D. en H. Coupeurs

UNICUM bepaald den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

Adverteeren doet verkoopen.

Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industrielen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banner; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned.-Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Ingezonden.

Aan den Heer J. van Haften.
te 's-Gravenhage.

In uw opstel over: „De invloed der Revolutie op den toestand der vrouw in China”, geplaatst in dit weekblad van 3 Augustus 1916 heeft u herhaaldelijk de Chinese vrouw, vooral vóór de Revolutie, besproken als een slavin van haar man en van haar ouders, in 't bijzonder in de volgende zinnen:

„Confucius noemt den man de vertegenwoordiger des hemels; hij heeft 't oppergezag en zijn vrouw heeft zijn bevelen te gehoorzamen.”

Dit gezegde is juist in strijd met hetgeen Confucius in zijn boeken beweert, want slaan we 't boek van Dr. Chen Huang Chang, getiteld: „The economic principles of Confucius and his school” open, dan lezen we onder het hoofdstuk: „De positie van de vrouw”.

Volgens de leer van Confucius is de positie van de vrouw gelijk aan die van den man. Van den keizer af tot 't gewone volk is de vrouw huns gelijke. Daarom dan ook, dat het Chinese woord „vrouw” beteekent „gelijk”. Zelfs de Yi King (Boek der Metamorphen) zegt, dat wegens de onderdrukking van de eene tot voldoening van de andere in relatieve betrekking de man beneden de vrouw wordt geplaatst. Daarom wordt de relatie van man en vrouw door Confucius genoemd die van „Broeders”. En in Shi King (boek der Oden) staat ook: „Hebt uwe bruid lief als uwen broeder”. Met betrekking tot de gelijkheid van man en vrouw schrijft Confucius voor de ritus van de „persoonlijke ontvangst” als een noodzakelijke ceremonie bij 't huwelijk, dat is namelijk, dat de bruidegom naar 't huis moet gaan om haar persoonlijk te ontvangen. Deze ritus is verplichtend voor alle klassen van menschen, zelfs den keizer niet uitgezonderd. In 't Boek der Oden en in 't boek van „Lente en Herfst” (Chun chiu) vindt men vele afkeuringen over hen, die deze ritus verzuimen. De Hertog van Ai uit Lu (een landstreek) vroeg aan Confucius of 't niet te ceremonieel zou zijn, om bij 't uitoefenen van de „persoonlijke ontvangst” een kroon te dragen. Confucius gaf tot antwoord, dat een keizer eerbied aan zijn gemalin moest betoonen. Inderdaad de ritus van „persoonlijke ontvangst” is om 't principe van respect voor vrouwen aan te toonen. Mo Tzu viel Confucius op dit punt aan en zeide: dat men even eerbiedig en nederig is als een dienaar tot zijn vrouw; dat de ceremonie om haar naar de wagen te geleiden gelijk staat met den dienst, die men verplicht is aan zijn ouders te bewijzen; en dat al de huwelijksceremoniën even plechtig zijn, als die bij 't offeren. Uit dit argument van Mo Tzu zien we duidelijk, dat Confucius de positie van de vrouw zeer hoog schatte.

Een ander voorbeeld van de gelijkheid van man en vrouw is, dat de getrouwde vrouw na 't huwelijk haar eigen naam behoudt. Wij zullen zien, dat Confucius iemands naam voor zeer belangrijk beschouwt, omdat deze de persoonlijkheid identificeert en den mensch zelfs dierbaarder moet zijn dan 't leven. Indien iemand zijn eigen naam niet meer heeft, beteekent dit, dat hij zijn persoonlijkheid verliest en dan hij geen enkel spoor op de wereld nalaten. Dit is de ergste van alle rampen. Europeanen en Amerikanen zijn erg trots op de hooge positie van hun vrouwen, maar de getrouwde vrouw moet toch haar eigen naam opgeven, adopteert de naam van haar man en heet mevrouw Zoo en Zoo. Dit beteekent, dat zij haar individualiteit niet kan behouden en afhankelijk is van haar man; terwijl bij de Chinezen de getrouwde vrouw haar individueele naam behoudt. In 't boek „Lente en Herfst” noemt Confucius steeds den naam van de vrouwen zelve, zooals Po-chi, Chungtsu etc. Dit bewijst, dat de vrouw niet haar individualiteit verliest na 't huwelijk, dat zij gelijk staat met haar man.

Wat U in uw opstel bedoelt met de „slaafsche onderwerpenheid” van de vrouw is, volgens „Ku Hung Ming” in zijn boek getiteld: „Der Geist des Chinesischen Volkes”, de godsdienst van de „Selbstlosigkeit” (haar eigen Ik niet op den voorgrond zetten, dus zelfopoffering). Hieraan is verbonden de polygamie, die in China niet zoo immoreel is als men wel denkt. Die Selbstlosigkeit maakt ze niet alleen mogelijk, maar ook niet immoreel. De polygamie beduidt niet: vele wettige vrouwen te hebben. Wettelijk is in China den man geoorloofd één vrouw te hebben, maar hij mag zooveel bijvrouwen hebben als hij wil. In 't Japansch heet een bijvrouw „te-kaki”, letterlijk een „stel” (voorwerp, waarop iets rust) voor de hand of „me-kaki”, d.w.z. een stel voor de oogen, dus een stel,

waarop de oogen of handen kunnen rusten, als men vermoed is. Ku Hung Ming zegt, dat in China 't ideaal voor een vrouw is onbepaald en selbstlos voor haar echtgenoot te leven. Wanneer dus een zieke of geestelijk en lichamelijk vermoede man een bijvrouw, een „rustbed” of „oogenlust” noodig heeft, die hem in staat stelt gezond te worden en hem voor zijn levenstaak krachtig maakt, zoo zal de Chinese vrouw, in haar Selbstlosigkeit, ze hem geven, gelijk een goede vrouw in Europa of Amerika haar man een ligstoel of anijsmelk geven zal, als hij ziek is en daarnaar verlangt. Zoo is 't werkelijk de Selbstlosigkeit, 't plichtgevoel, de plicht tot zelfopoffering, van de vrouw in China, die den man veroorlooft bijvrouwen te nemen.

Nu komt de vraag: waarom dan Selbstlosigkeit en opofferingsmoed alleen van de vrouw verlangd wordt? En 't antwoord is: Brengt de man dan ook geen offer, die zich zelf kwelt en plaagt om zijn huisgezin te onderhouden en vooral wanneer hij een man van eer is, zijn plicht niet alleen jegens zijn huisgezin, maar ook jegens zijn koning en vaderland te vervullen heeft, waarbij hij soms zelfs zijn leven moet geven. Maar voor menschen in Europa en Amerika is natuurlijk de polygamie iets afschuwelijks, minderwaardig en vuil, omdat zij dat niet kunnen begrijpen. Maar toch moet Ku Hung Ming het bekennen, dat 't leven van elken waren man, van den keizer af tot den riksha-koeli toe en van elke ware vrouw een leven van opoffering is. Het offer van de vrouw is: selbstlos voor haar echtgenoot te leven en 't offer van den man is: de vrouwen, die hij in zijn huis genomen heeft, en ook de door haar ter wereld gebrachte kinderen te verzorgen en tot elken prijs te beschermen. Dus de Chinese mandarijn, die bijvrouwen houdt, is minder zelfzuchtig, minder immoreel dan de Europeaan in zijn motorwagen, die een hulpeloze vrouw van den openbaren weg meeneemt en haar weer op straat zet, na een genoeglijken nacht met haar doorgebracht te hebben. De mandarijn mag zelfzuchtig zijn, maar hij zorgt toch voor een huis voor zijn bijvrouwen en houdt zich verantwoordelijk gedurende zijn geheele leven voor haar onderhoud. Wanneer de mandarijn zelfzuchtig is, dan is de Europeaan in zijn motorwagen een lafaard.

Ruskin zegt: de eer van een waar soldaat is beslist niet, dat hij den vijand kan doodschieten, maar dat hij ten allen tijde bereid is om doodgeschoten te worden. En zoo bestaat de eer van een ware Chinese vrouw hierin: niet slechts haar man lief te hebben en hem trouw te zijn, maar ook onbepaald selbstlos voor hem te leven. De godsdienst van de Selbstlosigkeit is werkelijk de godsdienst van de vrouw, vooral van de voorname vrouw of „dame” in China, zooals de godsdienst van trouw de godsdienst van den man, n.l. de man van eer in China is.

Indien Europeanen deze beide godsdiensten niet kennen, kunnen ze ook nooit de werkelijke Chinezen en werkelijke Chinese vrouwen begrijpen. Wat Ku Hung Ming met den godsdienst van de Selbstlosigkeit bedoelt, is in Europa meer bekend onder den naam van de Leer van de Kinderlijke Piëteit of de Leer van de Hsiao, dat is niet alleen de toewijding van de kinderen jegens hun ouders, maar de godsdienst van de huishoudelijke plicht, dus zoowel eerbied voor de gestorvenen, als plichtgevoel tegenover de levenden; de liefde van kinderen voor de ouders en omgekeerd; de wederkerige plichten van man en vrouw; eveneens dergelijke plichten van schoonzoons en schoondochters jegens de familie; de plichten van dienaars jegens hun meesters en omgekeerd. Dit alles is inbegrepen onder 't woord Hsiao.

U, geachte redactie, dankend voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,
TAN TJOEN HAY.

Amsterdam, 10 Aug. '16.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

G. JANSSEN ¹/_h Janssen & Coenen

DEN HAAG,
v. Merlenstraat 79,
Tel. 6388.

AMSTERDAM,
Tel. N. 1339.

Oost- en West-Indische Uitrustingen.

Leverancier van verschillende Stoomvaartlijnen.

Fröbel-inrichting en Handwerkschool

Internaat voor kinderen van 2—12 jaar.

De Perponcherstraat 134 Den Haag.

Spreekuur: Maandags en Donderdags van 10—11¹/₂ en 2—3¹/₂ uur.

J. E. UBENS, Directrice.
M. UBENS.

Goed en billijk pension

voor Ind. kinderen bij Mevr. KOKER
Kleeverparkweg No. 45, Haarlem
Informatiën gaarne verstrekt door Dr. A.
BORGMAN, Dir. der H. B. S. en Handelssch.
te Haarlem en Ds. S. BARTSTRA, oud Ind.
pred. te Geertruidenberg.

W. M. WEIJNE

DANS-INSTITUUT.

Koningin Emmakade 133, Telefoon 3348

'S-GRAVENHAGE.

Prospectus op aanvraag gratis verkrijgbaar.

VAN SEVENTER & PALUDANUS

KLEERMAKERIJ

Heerengracht 38 - Telefoon 4214

Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
naar maat van f 35.—

Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

Modemagazijnen

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10.

Prins Hendrikstraat 104-106

Nieuwe afdeling: Blouses

Prima Confectie.

Uitsluitend Prins Hendrikstraat 104

HET INDISCH RESTAURANT in Amsterdam is

Hôtel PHILADELPHIA

Leidschekade 94.

Dagelijks van 12 tot 8 uur.

Pension per dag vanaf f 4.— Tevens Europeesche Keuken

Exploitant van het Indisch Huis op de Ten- A. VISSCHER
toonstelling de Vrouw 1813-1913.

ROTTERDAM,
STATIONSWEG 42A

DEN HAAG,
PRINSESTRAAT 19-21

P. Hopman

Fotograaf.

Speciale Inrichting voor Schetsfoto's, in alle formaten.
Zeer billijke prijzen. Zie Etalage.

(Reclame) FOTO'S CABINET, in f 1.50

Hôtel Astoria et de Paris

Modern Familie-Hôtel

Hoefkade 9-11 - Tel. 6056

Station H.Y.S.M. Den Haag

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, WEIMARSTRAAT 16a bij de
 Suezkade, DEN HAAG.

Levering van abonnementen op alle
 Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften
 en Modeplaten.

ADVERTENTIE-BUREAU.

Groote keuze Geïllustreerde Briefkaarten.

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen.
 (De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON

GROENMARKT 27

TELEPHOON No. 2512

□ □ DRUGERIJEN :: :: CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □
 □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdags-
 middags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
 Teeken- en Schilderlessen.
 Lessen in moderne talen.
 Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Con-
 versatielessen.
 Opleiding admittie examens H. B. S. en Gymnasium.
 Handwerklessen.
 Schrijf-, Kopiër- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
 Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
 Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
 Kinderjuffrouw in Indië.
 Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames
 en kinderen.
 Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend
 voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor
 hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **leplaan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de
 opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene ver-
 andering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling;
 voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

**OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor
 het geven van privaattlessen in Indische talen.**

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeyst. 100, 's-Gravenhage,	{	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	{	Leiden Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht,	{	Maleisch. Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75,	{	Hilversum. Maleisch, Boekhouding b. d. Suiker- Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der
 Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
 zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent
 voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent
 voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma
 MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

**LUXE BROODFABRIEK
 PAUL C. KAISER**
 HOFLEVERANCIER

Hebt Gij onze BESCHUIT al geproefd? Ook
 de Zoute BOLLETJES, STENGELS
 KRAKELINGEN, enz.?

Sigarenmagazijn
W. H. RUSMAN
 Weimarstraat Den Haag
 hoek van Bylandtstraat 89-91.
 TELEFOON HAAG 8392.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

Tramhalte 7 en A DEN HAAG
 halte Valeriusstraat

Eenig adres voor hen die zich goed
 en voordelig van nieuwe of Tweede-
 hands Meubelen willen voorzien. — —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
 van 10 tot 4 uur.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
 voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

HEINEKEN'S Glazenwasscherij

STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde
 : Gordijnen :
 in meer dan 500 dessins
 KLENUS' Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
 'S-GRAVENHAGE

Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
 Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
 2de Schuiftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
 leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

F. C. DE BRUYN

Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco
thuis bezorgd.
Vraagt Prijscourant. **Neemt Proef.**
Telefoon 3361 - Danckertstraat 43.

„MODERN-SHOE”
5 Vlamingsstraat 5 Den Haag
te huis vanaf de Veenestraat.
Soliedste adres voor Dames-, Heeren- en Kinder-
schoeisel, in alle genres.
ALLE REPARATIËN SPOEDIG EN BILLIJK.
Aanbevelend,
P. Ph. BAZIN.
(On parle Français).

WIJTENBURG-MOLL

MEUBILÉERING
BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ
INRICHTING VAN VILLA'S EN HUIZEN
in huur per maand en per jaar.
Anna van Saxonplein 2 - 's-Gravenhage - Tel. 7255

Noordeinde 6, **BERNARD DRABBE** DEN HAAG
over de Plaats TELEFOON 2162

SPECIALITEIT UITZETTEN, LUIERMANDEN
.....EN INDISCHE UITRUSTINGEN.....
in alle prijzen, van de eenvoudigste tot de fijnste.

FIJNE BATIST LINGERIE's, OOK NAAR MAAT OF EIGEN MODEL. Catalogus en
opgaven met prijsberekening gratis. Zichtzendingen. Pasmodellen. — Uitgebreide sortering
LINNEN TAFEL-, HUISHOUD- EN BEDBENODIGDHEDEN. Matige prijzen.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN
en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

GEILLUSTREERD

Nederlandsch Conservenboek

VOLLEDIGE HANDLEIDING

VOOR

H.H. Conservenfabrikanten, Restaurateurs en Koks,
ALSMEDE VOOR

Particulier gebruik

DOOR

LEONARD G. BOL.

Prijs: ingenaaid f 2.40
gebonden - 2.90

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Badcostumes
Kimono's

TANDHEELKUNDIGE INRICHTING, Nieuwstraat 10.

E. J. OFFERHAUS, Dentist.

KUNSTTANDEN.

GEBITTEN.

Spreekuur alle werkdagen 9-12-1¹/₂-4. DEN HAAG, Telefoon 7352.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

GEBR. ALES,

Prins Hendrikstr. 86, Tel. 5169, Den Haag

SPECIALITEIT IN WITTE GOEDEREN.
COMPLETE UITZETTEN.

„DE OUDE VETTE HEN”

Anno 1680.

DRIEHOEKJES. TEL. HAAG 2480 en 2500.
Hofleveranciers.

BRUINBROOD

SPORTBESCHUIT
BESCHUIT
BANKET

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Vraagt Uwen langanan „HIGHSPEED” POETSCRÈME

van de American Company of Chemical Products.

Hoofdagent voor Nederland A. J. A. MUSSERT, 's-Hertogenbosch.

Met HIGHSPEED poetst gij Uw zilver, koper en nikkel in een minimum tijd.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

J. B. HEIJDEMAN,

CONFISEUR. - PATISSIER.
Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.

Speciaal adres
Zoute Krakelingen.